

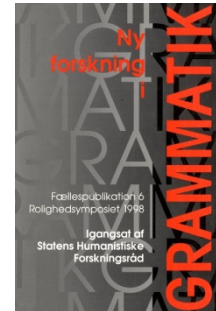
Ny Forskning i Grammatik

Titel: En semantisk rollemodel

Forfatter: Åse Almlund

Kilde: C. Bache, L. Heltoft & M. Herslund (red.).
Ny Forskning i Grammatik 6, 1999, s. 7-22

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/nfg/issue/archive>

© Forfatterne og Odense Universitetsforlag 1999

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af *Ny Forskning i Grammatik* (1993-2012) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

En semantisk rollemodel

Åse Almlund

1. Indledning

Den specielle semantiske rollemodel, som vil blive præsenteret i denne artikel, er først og fremmest udarbejdet til et ganske bestemt formål. Dens formål er, at den skal kunne anvendes i en praktisk analyse, og specielt i en analyse af danske og franske juridiske tekster.¹ Denne rollemodel har sit udspring i en antagelse om, at semantiske roller må kunne bruges som målfast enhed til at undersøge oversætterens tendens til at kopiere kildetekststrukturen. Det er altså et krav til modellen, at den skal være egnet til at foretage sammenlignende analyser af den semantiske struktur i sætningen. Både en sammenligning af strukturerne i kildetekst og oversættelse og også en sammenligning af strukturerne i flere oversættelser af samme tekst. Fuldstændig kopiering af kildeteksten kan i visse tilfælde være tegn på oversætterens manglende forståelse af kildeteksten, som fx i oversættelse (1a) af den franske kildetekstsætning fra en kontrakt i (1):

(1) Le notaire a reçu le présent acte

(1a) Notaren har modtaget nærværende dokument

Oversættelse (1a) afslører manglende kendskab til det scenario, som udspilles ved en kontrakts indgåelse i Frankrig. En mere præcis gengivelse af situationen vil fremgå af oversættelsen i (1b):

(1b) Dokumentet er oprettet for notar

Artiklen vil indeholde en redegørelse for nogle af de overvejelser, der

1 Den semantiske rollemodel er anvendt som redskab i en ph.d.afhandling om juridisk oversættelse (Almlund 1998).

ligger bag den semantiske rollemodel, og også en diskussion af mulighederne for at forbedre modellen med henblik på at gøre den anvendelig til andre formål.

2. Rolleproblematikken

Projektets fundamentale antagelse er, at alle sprog bygger på universelle begreber, som først og fremmest tager udgangspunkt i mennesket selv og dernæst i menneskets relation til dets omverden. Det kan være begreber som retning, kraft, forgrund/baggrund. De semantiske roller er et forsøg på at indfange nogle af de universelle begreber, sådan som de optræder i sproget. Som allerede nævnt tager den semantiske analyse i dette projekt udgangspunkt i sætningen, som i sin grammatiske struktur indeholder universelle begreber om, hvem der gør hvad mod hvem, hvor og hvornår osv.

Charles Fillmore var som bekendt ikke den første som forsøgte at gøre rede for universelle begreber i sætningen, men hans kasusroller fra 1968 (Fillmore 1968) åbnede for diskussionen om universelle roller og om hvilke roller og hvor mange, man skal operere med, hvis man stræber mod at opstille en definitiv liste af roller.

De mange diskussioner i tidens løb om kasusroller har gjort det klart, at det er urealistisk at opnå en fuldkommen liste (jf. fx Somers 1987, Schack Rasmussen 1996). Sproget indeholder en fleksibilitet med hensyn til at inkorporere betydning i ord og strukturer, og det er svært at forestille sig at denne fleksibilitet skulle kunne indfanges i en simpel opstilling af en rolleliste. Dobbeltrolleproblemet er et eksempel på det. I (2) er Hans både Agent og Modtager af bogen:

(2) Hans køber en bog af Peter

Opstillingen af en rolleliste kan til dels karakteriseres som en kategoriseringsopgave. Og det er selve formålet med rollelisten, som afgør, om man skal operere med en grov kategorisering i fx tre roller, som det bl.a. er blevet foreslået af Korzen et al. (1983), nemlig Agent, Topos, Locus.

Til en praktisk analyse og sammenligning af autentiske tekster skal alle elementer i sætningen tildeles en semantisk rolle. Samtidig må man forsøge at begrænse rolleantallet mest muligt og undgå at tilføje nye roller, hver gang man støder på et nyt problem for ikke at ende med en uendelig lang liste af roller.

3. De universelle verbalsituationer

Mange lingvister skelner som bekendt mellem roller, som er knyttet til verbets valens, og de roller, som er uafhængige af verbet, også kaldet sceniske roller. Denne skelnen ser ud til at være velegnet i en praktisk analyse og vil derfor også blive anvendt i den rollemodel, som beskrives i denne artikel. De danske betegnelser hoved- og biroller vil her blive anvendt om de to overordnede typer af roller.

For at kunne fastlægge et hovedrolleinventar, altså de roller, som er knyttet til verbet og dets valens, tager jeg udgangspunkt i, hvad jeg kalder *universelle verbaltyper* og de latente roller, som findes i deres verbalrod. Jeg har valgt at begrænse mig til at operere med verbalroden, og udelukker fx tempus for at opnå en så enkel model som mulig, en model, der er egnet til en sammenlignende praktisk analyse af tekster.

Mit udgangspunkt er de 3 verbalsituationstyper: *Tilstand*, *Aktivitet*, og *Aktion*. Det er samme tredeling som Durst-Andersen (1992) anvender til inddeling af verballeksemer.

Fig. 1 *Universelle verbalsituationer*

	fysisk	psykisk
Tilstand	Per er i skole	Lone er glad
Aktivitet	Han leger	Han lytter
Aktion	De bygger en bro	Han glæder hende med blomster

Som man kan se i fig.1, skelner jeg desuden mellem fysiske og psykiske verbalsituationer. Tilstand og Aktivitet beskriver situationer uden forandring og uden begrænsning i tid, Aktion kan betragtes som en situation, der er sammensat af de to andre delsituationer, en Aktivitet og en Tilstand. I eksemplet *De bygger en bro*, er der tale om en Aktivitet, der afsluttes med en Tilstand, nemlig at *broen er bygget*.

3.1. De fysiske verbalsituationer

De tre grundlæggende typer kan derefter inddeles i 8 universelle fysiske typer, som hver har deres rollemønster (fig. 2).

Fig. 2 Fysiske verbalsituationer

Verbal-type	latent rolle 1	latent rolle 2	latent rolle 3	eksempel
Aktivite I	Agent			Jan løber
	Patient			Huset brænder
Aktion III	Agent	Lokation		Jan rejser til Oslo
	Agent	Patient		Jan maler huset
	Agent	Patient	Lokation	Jan lægger æblet i kurven
VI	Agent	Patient	Possessor	Jan giver Ole æblet
Tilstand VII	Patient	Lokation		Æblet ligger på bordet
	Possessor	Patient		Ole har et æble

Den traditionelle opstilling af de tre verbaltyper er nu ændret, således at Aktion er placeret i midten, da Aktion kan betragtes som en udvidelse af de to andre verbaltyper. Man kan sige, at en Aktion kun kan finde sted, hvis én af de to delsituationer Aktivitet og Tilstand foreligger. Den aktivitet, som foregår i (3), kan omsættes/udvides til en aktion, som får en afslutning i (4):

(3) Naboerne bygger

(4) Naboerne bygger et skur

Lokative verber er også aktionsverber, og de beskriver en flytning af en genstand fra et sted til et andet. De forudsætter som udgangspunkt en Tilstand (5):

(5) Glasset står på bordet

Aktionen, som kan få en afslutning i en ny tilstand, ses i eksempel (6):

(6) Han stiller glasset på bakken

De latente roller i verbalroden ses i fig. 2. Agent (AG) er den rolle, der udfører og kontrollerer verbalsituationen, Patient (PT) er den rolle, der udsættes for verbalsituationen, Lokation (LOK) er det sted, de andre roller kan befinde sig, eller bevæge sig henimod eller fra. Possessor (POSS) svarer til en +animeret Lokation.

3.2. De psykiske verbalsituationer

Det har vist sig meget vanskeligere at identificere de psykiske verbalsituationstyper. Min første antagelse var, at de psykiske måtte svare til de fysiske, men det lykkedes ikke umiddelbart at finde 8 psykiske verbalsituationstyper, som svarer til de 8 fysiske. Det afgørende kriterium i distinktionen mellem en fysisk og en psykisk verbalsituation er, at Experientrollen på en eller anden måde skal være til stede, for at der kan være tale om en psykisk verbalsituation. De psykiske verbaltyper beskriver typisk en relation mellem to roller, den ene rolle er en stimulus og den anden er en modtager. Det er modtageren af stimulus, der er Experient (EXP). I eksemplerne i de to første typer (I og II) i fig. 3

er der kun fokuseret på den ene af de to roller. Det vil jeg vende tilbage til.

Fig. 3 Psykiske verbalsituationstyper

Verbal-type	Latent rolle 1	Latent rolle 2	eksempel
Aktivitet I	Experient		Ole lytter
II	Patient (stimulus)		Sæben lugter
Aktion IV	Experient	Patient (stimulus)	Jan opfatter lyden
VI	Agent (stimulus)	Experient	Jan gør Ole glad
Tilstand VII	Experient		Ole er glad

4. Den semantiske rollemodel

Jeg har derefter foretaget en yderligere inddeling og opstillet de fundne situationer i et matrixlignende skema, som er inspireret af den matrix, som Cook opstillede i 70'erne (Cook 1979).

Fig. 4 Det universelle verbalskema

		FYSISK		PSYKISK
		Basal	Lokativ	Experientel
A K T I V I T E T	Agent-aktivitet	bade snakke lege AG	løbe klatre svømme AG	se høre tænke EXP (+PT)
	Patient-aktivitet	koge smelte vokse PT	falde komme dryppe PT	lugte lyde varme PT (+EXP)
A K T I O N	Aktivitets-aktion	male sy bygge AG + PT	rejse flygte ankomme AG + LOK	mærke opdage forstå EXP + PT
	Lokativ <i>attributiv</i> aktion		give købe sige AG+ PT (+LOK/POSS)	skræmme gøre glad begejstre AG + EXP
	Lokativ <i>possessiv</i> aktion		få (en gave) miste (penge) tabe (en maske) POSS + PT	få (feber) miste (modet) tabe (besindelsen) EXP + PT
T I L S T A N D	Lokation	hvile sidde ligge PT	være (i skole etc.) PT + LOK	være (glad etc.) EXP
	Possession		tilhøre have eje POSS + PT	have (lyst etc.) EXP

Der er i fig. 4 tilføjet en basal fysisk dimension, ligesom Cook har i sin matrix. Cook opererer desuden med en fjerde dimension, en benefaktiv dimension, som jeg til gengæld finder unødvendig som selvstændig dimension, da benefaktiv enten hører hjemme i den lokative dimension, som en (+anim) lokation, dvs. som *Peter* i (7):

(7) Peter har fået et æble

eller i den experientelle dimension, dvs som *Ole* i (8):

(8) Ole har fået influenza

Possessor er den betegnelse, der er valgt i dette rolleinventar, for at bruge en så neutral betegnelse som muligt. *Peter* er altså Possessor i (7), mens *Ole* er Experient i (8). Som man kan se er det objektet, der afgør om rollebeteignelsen skal være Possessor eller Experient.

Det universelle verbalskema er tænkt som et analyseværktøj til at af-dække den semantiske struktur i sætningen. Hensigten er, at man ved hjælp af skemaet skal kunne fastlægge hovedrollerne for hvert eneste verbum i de tekster, man analyserer. Derved kan man sikre sig, at man anvender samme rolleamme for samme verbum, hver gang man møder det i en tekst. Det er en særlig stor fordel fx i de tilfælde, hvor der er tale om dobbeltroller, som i (9):

(9) Han skræmmer pigen
AG PT/EXP

Pigen kan både karakteriseres som Patient og Experient. Ved at tildele verbet en plads i skemaet, lægger man sig fast på én læsning af denne sætning.

Modellen skulle også gerne tage højde for, at nogle ord er polysemer. Fx kan *skræmme* også have et subjekt, som ikke selv er herre over, eller kontrollerer, sin handling. Det er kun, når subjektet kontrollerer verbalsituationen, at den semantiske rolle skal karakteriseres som Agent. Dette valg er i overensstemmelse med Melis (1983), som påpeger, at netop denne distinktion mellem +/- kontrol bør indgå i afgrænsnin-

gen af Agent. I (10) skal subjektet derfor ikke karakteriseres som Agent, men som Patient:

- (10) Fremtiden skræmmer pigen
 PT EXP

Verbet *skræmme* er nævnt i skemaet (fig. 4) som eksempel på en *psykisk lokativ attributiv aktion* med de latente roller Agent og Experient. *Skræmme* kunne altså også have været nævnt som eksempel på en *psykisk patientaktivitet*, hvor det grammatiske subjekt er en passiv stimulus, og objektet er modtager af stimulus, dvs. Experient. Skemaet tager altså højde for dobbeltrolleproblemet og tillader samtidig, at nogle verber har flere rollerammer, som det er tilfældet med *skræmme* og *gå*, som det fremgik af (7) til (10).

Modellen er som tidligere nævnt afprøvet på juridiske tekster, to franske kontrakter og to danske domme, og det har vist sig meget nyttigt analyse-mæssigt at notere, hvilken verbaltype et givet verbum tilhører. I de juridiske tekster viste det sig, at mange verber var menings-ytrings-verber og ofte med et inkorporeret instrument, som fx i *bekræfte*, *berigtige*, *nægte*. Analyse-mæssigt er det dog ikke så afgørende, om verbet *bekræfte* (11) bliver karakteriseret som et instrumentelt verbum (aktivtets-aktionsverbum) eller som et lokativt attributivt verbum, fordi rolletildelingen vil blive den samme, uanset hvilken kategori, der vælges, nemlig Agent og Patient. Som det ses i (12), vil *confirmer* derimod blive éntydigt karakteriseret som et lokativt attributivt verbum, når det anvendes med samme betydning som *bekræfte* i (11):

- (11) Vi bekræfter modtagelsen af Deres brev
 AG PT
- (12) Nous vous confirmons la réception de votre lettre
 AG POSS PT

Til gengæld kan det være vigtigt at beslutte sig for rollerammen for et hyppigt forekommende verbum som *modtage*. Spørgsmålet er, om det skal betragtes som *lokativt attributivt* med Agent som subjekt eller *lokativt possessivt* med Possessor som subjekt. Begge muligheder kan for-

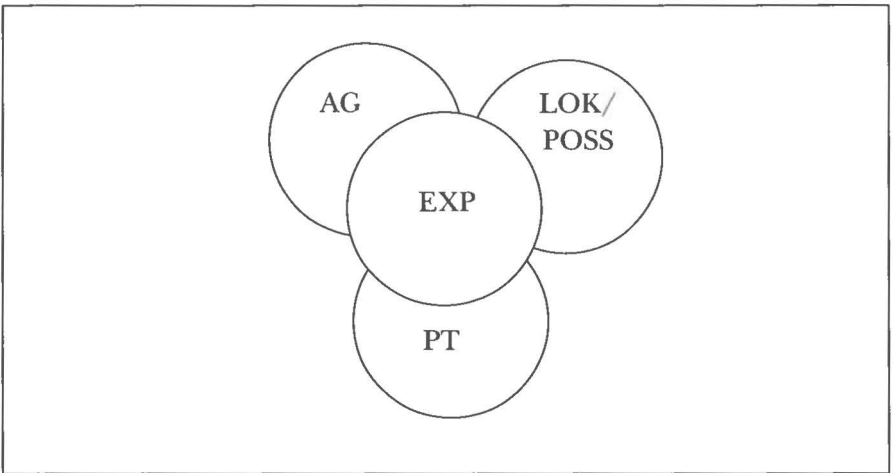
svares. Jeg valgte at karakterisere det *lokativt attributivt* og betragter dermed verbalsituationen som en dynamisk modtagesituation, hvor modtager er Agent, som udfører og kontrollerer verbalsituationen. Når analysen skal bruges til sammenligning, er det som allerede nævnt vigtigt at vælge én læsning, når der er tale om dobbeltroller.

4.1. Nogle regler for hovedrollebesætning

Ved at nærlæse skemaet og undersøge de forskellige rollemønstre, der ses i skemaet, kan man opstille en model, som viser hvilke hovedroller der har mulighed for at optræde sammen i en sætning, hvis man anvender det universelle rolleskema i fig. 4.

For at kunne vise alle rollerne på én gang har jeg taget udgangspunkt i et trivalent verbum, med tre hovedroller gemt i sin verbalrod.

Fig. 5 Hovedrollebesætningen

Hovedrollerne kan kun optræde én gang hver ved et verbum. Derfor er der altid minimum to af de fem hovedroller, der udelukkes fra at deltage, hvis verbet er trivalent.

Det væsentlige ved modellen i fig. 5 er, at den viser, hvilke roller der udelukker hinanden. Lokation kan fx aldrig optræde sammen med Possessor. Og Experient er altid en slags dobbeltrolle. Dvs. når Experi-

ent optræder i sætningen har den samtidig træk fra enten Agent, Patient eller Lokation/Possessor som man allerede kunne se i eksemplerne (8) og (9) med *få* og *skræmme*. Derfor lapper Experient ind over de andre roller i modellen. Som tidligere nævnt beskriver de psykiske verbalsituationer normalt relationer mellem to roller, og de psykiske verber er derfor typisk divalente. Af samme grund vil minimum 3 af de 5 roller være udeladt af rollebesætningen ved psykiske verber. Lokation/Possessor optræder ikke sammen med Experient, men Experient kan som i eksempel (8) dele rolle med Possessor. For at undgå dobbeltrolleproblemet i analysen har Experient fået fortrinsret, og den rolle, som Experient lapper over i en given sætning, udelukkes normalt fra at optræde i sætningen, når Experient er tilstede. Der er dog en undtagelse i de tilfælde, som betegnes *psykisk patientaktivitet* i fig. 4. Når subjektet er stimulus og karakteriseret ved [-kontrol], kan rollen både karakteriseres som Agent og Patient. Problemet fremgår af eksemplerne (13) og (14) nedenfor:

(13) Radiatoren varmer mine hænder

(14) Radiatoren varmer stuen

Anvender man distinktionen [+/- kontrol] til at skelne mellem Agent og Patient, betyder det, at *radiatoren* i begge tilfælde skal karakteriseres som Patient. Reglen om at en hovedrolle kun kan optræde én gang ved et verbum giver her en konflikt, da Patient ikke kan optræde to gange ved et verbum, og *stuen* i (14) kan kun være Patient. Derimod kan *mine hænder* i (14) være Experient, og konflikten er løst i dette eksempel. Anvendelsen af den semantiske rollemodel bevirker altså, at verbet *varme* ikke får helt samme betydning i de to eksempler. I (13) bliver varmefølelsen understreget. (13) kan fx parafraseres til (13a):

(13a) Jeg føler varmen fra radiatoren i mine hænder

I (14), hvor *stuen* er Patient, og *radiatoren* derfor må være Agent, er det derimod årsag og virkning, der understreges. (14) kan fx omskrives til (14a):

(14a) Radiatoren gør stuen varm

4.2. *Birollerne*

For at kunne operere med hele sætningen skal de sceniske roller, birollerne, som beskriver omstændighederne omkring verbalsituationen, også fastlægges. Birollerne er selvstændige roller, og problemet med at fastlægge biroller er at afgøre, hvor generelle de skal være. I dette projekt har jeg valgt at gå ud fra de roller, som Cook har foreslået, og ændret listen lidt for at tilpasse dem til juridiske tekster. De 9 valgte biroller, som stort set svarer til de overordnede adverbialtyper, er: *Udgangspunkt (hypotetisk, reelt), Instrument, Måde, Mål, Resultat, Tid, Sted, Benefaktiv.*

5. Nogle perspektiver

Birollerne er ganske vist selvstændige roller, som grammatisk er uafhængige af verbet, og de kan i princippet optræde flere gange hver ved samme verbum. Ikke desto mindre er der noget der tyder på, at der er visse semantiske bindinger med hensyn til hvilke biroller et verbum tillader at optræde i sætningen. Når vi omtaler distinktionen mellem perfekte og imperfektive verber, kan samme distinktion karakteriseres ved hjælp af biroller. Imperfektive verber tillader, at birollen *Varighed* optræder i sætningen. Perfektive verber tillader ikke birollen *Varighed*, men derimod birollen *Tidspunkt*. Denne distinktion indgår også i det universelle verbalskema (fig. 4). Som man kan se, indgår *Tidspunkt* og *Varighed* ikke i birolleinventaret ovenfor, og da det perfekte/imperfektive aspekt indgår som inddelingskriterium i rollemodellen, er der god grund til at specificere den generelle birolle *Tid* og inddrage *Tidspunkt* og *Varighed*, når birollerne skal anvendes i forbindelse med det universelle verbalskema.

Den semantiske rollemodel kan naturligvis forbedres, og det næste skridt kunne være et forsøg på at inddrage biroller i det universelle skema, sådan at rollemodellen også viser, hvilke biroller en given verbaltype tillader, eller omvendt hvilke biroller verbaltypen ikke tillader, for derved at få flere kriterier til inddeling af verberne.

Verbet *berigtige* blev tidligere nævnt som et instrumentelt meningsytringsverbum. Birollen *Instrument* ligger altså gemt i verballeksemet ligesom hovedrollerne *Agent* og *Patient* (15):

- (15) Anklagemyndigheden *har* under domsforhandlingen *berigtiget* anklageskriftet, således at ordet opbevaret erstattes med ordet besiddet

Instrument

Eksempel (15) viser, at det kan være vanskeligt at skelne mellem birollerne Instrument og Måde. Umiddelbart ville man måske karakterisere ledsætningen som Måde. Men ved at tage udgangspunkt i verbalroden, kan man også argumentere for, at der må være tale om **Instrument**, da det er nærliggende at antage, at det må være det inkorporerede instrument, der her er udmøntet i birollen.

Det er formentlig tilladt for nogle biroller at optræde i alle sætninger. Det gælder sandsynligvis for Udgangspunkt (Årsag), Sted og Instrument. Det må dog først undersøges nærmere. Men ved at inddrage biroller som Varighed, Tid og Afstand i den øverste halvdel af det universelle verbalskema kan skemaet formentlig forbedres. Det ser lidt anderledes ud i den nederste halvdel, hvor vi har de lokative aktionsverber, da de beskriver punktuelle aktiviteter, som ændrer en tilstand til en anden tilstand. Her kan man til gengæld anvende en birolle som Tidspunkt.

Det er specielt de psykiske verbaltyper som kan være vanskelige at placere i skemaet. Verber som *tænke*, *fryse*, *sove*, *lære* placeres ikke med samme selvfølgelighed i skemaet som *bygge*, *bade*, *løbe* etc. Den diffuse grænse mellem tilstand og aktivitet kan også iagttages, når man sammenligner, hvordan forskellige sprog udtrykker samme psykiske situation på forskellig måde:

- (16) Det lille barn fryser

- (17) Le petit enfant a froid

Den sproglige overflade i det danske eksempel (16) gengiver barnets oplevelse som en (Agent)aktivitet, mens det franske eksempel (17) beskriver barnets oplevelse som en Tilstand (Possession). Den usikkerhed, som afspejles i overfladen, kan afspejle en generel usikkerhed i opfattelsen af selve den psykiske oplevelse.

Usikkerheden i afgrænsningen af Aktivitet og Aktion er også størst i den psykiske dimension. Jeg antog, at man uden videre kunne kopiere kriterierne fra (den basale dimension) fx *han bygger* til (den experientelle dimension) fx *han lytter*. Dvs., jeg antog, at man, hvis man kan tilføje Patient til et aktivitetsverbum, ville få en Aktion, både når der var tale om en fysisk og en psykisk verbalsituation.²

Ved at indsætte et passende tidsadverbial viser det sig, at den psykiske Agentaktivitet ikke nødvendigvis ændres til en Aktion ved at få tilføjet Patient. Birollen Varighed skal kunne kombineres med verbalet, for at der kan være tale om en aktion, som det ses i (18):

(18) Han bygger **et hus** (på x dage)
AG PT

(19) nedenfor kan ikke kombineres med Varighed, men derimod med ubestemt tid:

(19) Jeg lytter **til musikken** (længe, i x timer)
EXP PT

Der er altså stadig tale om en aktivitet i (19), også selv om der er en Patient.

Det ser altså ud til, at distinktionen mellem Varighed (*på x tid*) og Tid (*længe, i x tid*) og eventuelt Tidspunkt kan bidrage til at forbedre modellen, specielt inden for den experientelle dimension, hvor det kan være særlig svært at skelne mellem Aktivitet, Aktion og Tilstand.

Skal man fx indplacere de to psykiske verber *frygte* og *opdage* i skemaet, kan man tage birollerne til hjælp.

I eksempel (20) har vi:

² Denne regel gælder ikke, når Patient står i ubestemt flertal.

- (20) Danskerne frygter vinteren
 EXP PT

Den sætning kan udvides med birollen Tid, dvs. *længe* (fx *i månedsvis*), og ikke Varighed (fx *på x mdr.*) Der er altså tale om en Aktivitet.

I eksempel (21) har vi:

- (21) Han opdager vejspærringen
 EXP PT

Den sætning kan udvides med en punktuelt birolle, Tidspunkt (fx *i sidste øjeblik*) eller Varighed (fx *på 1 sek*), men ikke med ubestemt Tid (fx *i mange sekunder*). *Opdager* må altså være en aktion, nærmere bestemt en aktivitetsaktion.

Som man kan se, er rollerammen ens for de to verber *frygte* og *opdage*. Den indeholder i begge tilfælde Experient og Patient, og det ville derfor være en væsentlig forbedring af rolleskemaets anvendelighed til fx teksttypologiske undersøgelser, hvis kriterierne til at skelne mellem de forskellige verbaltyper blev forbedret og fx udvidet til at omfatte de biroller, som ser ud til på en eller anden måde at være inkorporeret i de forskellige verbaltypers verbalrod.

Henvisninger

- Almlund, Å. (1998). *Kasusroller og oversættelse af juridisk sprog*. Ph.d. afhandling. Handelshøjskolen i København.
- Cook, W. A. (1979). *Case Grammar: Development of the Matrix Model (1970-1978)*. Georgetown University Press.
- Durst-Andersen, P. (1992). *Mental Grammar. Russian Aspect and Related Issues*. Columbus, Ohio: Slavica.
- Fillmore, C. J. (1968). *The Case for Case*. In E. Bach and R. T. Harms (eds.) *Universals in linguistic theory*. New York: Holt, Rinehart and Winston. 1-88.
- Fillmore, C. J. (1977). *The Case for Case reopened*. In P. Cole and J. Sadock (eds.) *Grammatical Relations 8. Syntax and Semantics*. New York: Academic Press. 59-81.

- Herslund, M. (1996). Kapitel III. Valens og transitivitet (foreløbig version). I *Det franske sprog*. SHF- projektet Lingvistik og fremmedsprog. Handelshøjskolen i København.
- Korzen, H., H. Nølle, H. Prebensen & F. Sørensen (1983). PC-grammar: an Alternative? *Acta Linguistica Hafniensia* 18, 5-52.
- Melis, L. (1983). *Les circonstants et la phrase*. Louvain: Presses Universitaires de Louvain.
- Schack Rasmussen, L. (ed.) (1996). Semantiske roller. *Odense Working Papers in Language and Communication*. No.10. Odense Universitet.
- Somers, H. L. (1987). *Valency and case in computational linguistics*. Edinburgh University Press.